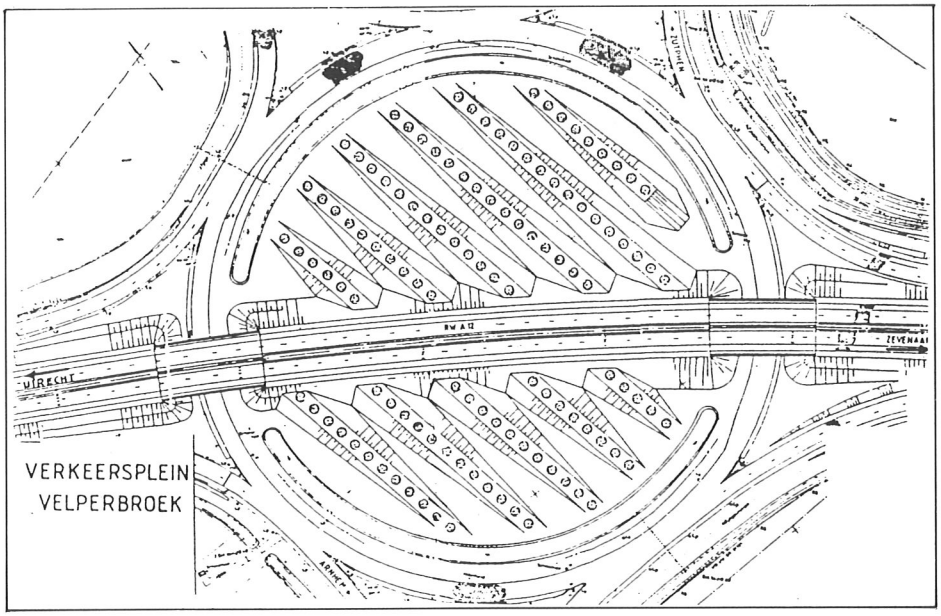
Populieren op verkeersknooppunt 'Velperbroek'

J.P.H. Meijer
S.B.B. Utrecht

In 1986 verdwenen de laatste verkeerslichten in de autosnelweg tussen Basel en Den Haag. (met uitzondering van de grensovergangen). Rijkswaterstaat voltooide de aanleg van een zgn. fly-over in de A12.
Het knooppunt is voor de automobilist die vanaf de grens komt, de eerste ontmoeting met een stedelijk gebied van formaat in Nederland. Het ligt op de overgang van het Veluwe-massief naar de IJssel-uiterwaarden.
Het verkeersplein is al vele jaren omcirkeld met populieren die op de buitenberm zijn geplant. Het circuit is een ontmoetingspunt van wegen die leiden naar en komen uit verschillende gebieden, elk met een eigen karakteristiek en sfeer. Het grootschalige IJsseldal (A48), Velp (nieuwbouw, ziekenhuis, hotel) en de strak opgezette wijk Presikhaaf. (hoogbouw)
De bijzondere situering en de wens om civieltechnische werken ook esthetisch van hoge kwaliteit te maken was voor Rijkswaterstaat aanleiding om de beeldend kunstenaar Hans Koetsier de opdracht te geven een ontwerp voor het knooppunt te laten maken. (Het ontwerp kwam in nauwe samenwerking met de auteur, die landschapsarchitect is, tot stand).
Koetsier wilde met het ontwerp maar heel beperkt een stempel op het knooppunt drukken. Hij zocht naar toevoegingen en middelen die behoren tot de civieltechnische werkwijze, zoals dijklichamen, grasbermen en bomenrijen. Het geheel zal zo geordend moeten zijn dat de verkeersbewegingen ondersteund worden.
Populieren spelen een belangrijke rol in het ontwerp. Het is bekend dat bomen in vaste plantverbanden, zoals we die vinden in met name de populierenbossen, ordening, rust en een zekere anonimiteit veroorzaken. Populieren in rijen leiden tot een zeer opvallend lijnenspel met hoeken van 90 en 45 graden.
Tegen deze achtergrond koos Koetsier voor een basisordening van rijen die een hoek van 45 graden maken met de A12. De automobilist en zijn passagiers kijken zo in de rijen populier.
Een randvoorwaarde voor het plan was dat er geen extra grond mocht worden aangevoerd. Er moest gewerkt worden met de hoeveelheden zwarte grond die vrijkwam door de aanleg van de fly-over.
Om het effect van de rijen te versterken zijn de bomen op 'rillen' of dijken ontworpen. Deze grondlichamen verlopen van + 4 naar 0 m NAP. en hebben een h.o.h. ('hart op hart') afstand van 30 meter.
Op de rillen zijn de populieren op 10 meter afstand geplant. Er is op deze wijze een plantverband van 10 x 30 m. ontstaan.
De dijken hebben een bovenvlak van 6m, 3m aan weerszijden van de boom, zodat machines gemakkelijk het gras kunnen maaien. De helling van de taluds bedraagt 1:2. Als populier is de 'Schoorldam' gekozen. Het is een sterke, slanke boom met een zuilvormige kroon, vooral als de boom niet wordt opgekroond. De habitus van deze populier zal een prachtig contrast met de aardlichamen vormen, maar tegelijkertijd het rechtlijnige patroon van rillen benadrukken!

Velperbroek, herfst 1987

